

I.ÚS 1253/14 ze dne 22. 12. 2015

Povinné očkování z pohledu práva na světskou výhradu svědomí

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky**

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Ludvíka Davida (soudce zpravodaj), soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatelů 1) L. C., 2) A. C. a 3) nezl. A. C., zastoupených Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem Brno, Burešova 615/6, proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014 č. j. 4 As 2/2013-75 a proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2012 č. j. 4 A 43/2012-118, spojené s návrhem na zrušení § 46 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 29 odst. 1 písm. f) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a § 4 odst. 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, ve znění pozdějších předpisů, za účasti a) Nejvyššího správního soudu a b) Městského soudu v Praze jako účastníků řízení, a za účasti Ministerstva zdravotnictví jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014 č. j. 4 As 2/2013-75 a rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2012 č. j. 4 A 43/2012-118 byla porušena základní práva stěžovatelů na svobodu svědomí podle čl. 15 odst. 1 a na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014 č. j. 4 As 2/2013-75 a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2012 č. j. 4 A 43/2012-118 se proto ruší.

III. Návrh stěžovatelů na zrušení § 4 odst. 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, ve znění pozdějších předpisů, spojený s ústavní stížností, se odmítá.

Odůvodnění:

I.

Řízení před správními orgány a obecnými soudy

1. Rozhodnutím Krajské hygienické stanice Jihomoravského kraje ze dne 7. 7. 2009 č. j. 6574/2008/BM/PRAV byla ve společném řízení podle § 57 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o přestupcích"), každému ze stěžovatelů 1) a 2) uložena pokuta podle § 29 odst. 2 zákona o přestupcích. Stěžovatelé 1) a 2) byli shledáni vinnými ze spáchání přestupku na úseku zdravotnictví podle § 29 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích, kterého se dopustili tím, že nesplnili povinnost k předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění, stanovenou v § 46 odst. 1 a 4 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o ochraně veřejného zdraví"), ve spojení s § 4 odst. 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "vyhláška č. 537/2006 Sb."), když nezajistili, aby se jejich nezletilá dcera A. C. [stěžovatelka 3], podrobila u zvoleného praktického lékaře pro děti a dorost základnímu očkování proti záškrtu, tetanu, dávnému kašli, invazivnímu onemocnění vyvolanému původcem *Haemophilus influenzae b*, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě typu B, a to v termínech stanovených uvedenými právními předpisy. Současně byla každému ze stěžovatelů 1) a 2) uložena povinnost nahradit paušální částku nákladů spojených s projednáváním přestupku ve výši 1 000 Kč. Rozhodnutím Ministerstva zdravotnictví (dále též "ministerstvo") ze dne 7. 9. 2009 č. j. 36110/2009-HH-30.1-13.8.09 bylo rozhodnutí krajské hygienické stanice ze dne 7. 7. 2009 změněno tak, že výše pokuty uložená každému ze stěžovatelů 1) a 2) byla snížena z částky 6 000 Kč na 4 000 Kč; ve zbytku bylo rozhodnutí potvrzeno.

2. V řízení před správními soudy bylo rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2010 č. j. 4 Ca 26/2000-56 rozhodnutí ministerstva ze dne 7. 9. 2009 k žalobě stěžovatelů 1) a 2) jako žalobců zrušeno a věc byla vrácena ministerstvu k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 29. 5. 2012 č. j. 4 As

8/2011-98 rozsudek městského soudu ze dne 27. 8. 2010 zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Následně byla rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2012 č. j. 4 A 43/2012-118 žaloba proti rozhodnutí ministerstva ze dne 7. 9. 2009 zamítnuta. Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 17. 1. 2014 č. j. 4 As 2/2013-75 kasační stížnost stěžovatelů 1) a 2) proti rozsudku městského soudu ze dne 31. 10. 2012 zamítl.

3. Proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2014 a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2012 se stěžovatelé bránili ústavní stížností ze dne 3. 4. 2014 a navrhli, aby Ústavní soud oba rozsudky zrušil. Současně navrhli, aby Ústavní soud zrušil § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví a § 29 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích.

II.

Řízení o návrhu na zrušení napadených ustanovení zákonů

4. Ústavní soud usnesením ze dne 11. 9. 2014 č. j. I. ÚS 1253/14-67 řízení ve věci projednávané ústavní stížností přerušil a postoupil plénu Ústavního soudu návrh na zrušení ustanovení § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví a § 29 odst. 1 písm. f) zákona o přestupcích. Nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015 sp. zn. Pl. ÚS 19/14 byl návrh zamítnut. Následně bylo usnesením Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2015 č. j. I. ÚS 1253/14-71 rozhodnuto tak, že se v řízení o ústavní stížnosti pokračuje.

III.

Obsah ústavní stížnosti

5. V ústavní stížnosti stěžovatelé namítají zejména zásah do základní svobody myšlení a svědomí podle čl. 15 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 9 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"), a dále do práva na péči o dítě podle čl. 32 odst. 4 Listiny, do nedotknutelnosti osoby podle čl. 7 Listiny a do práva na ochranu zdraví podle čl. 31 Listiny.

6. Stěžovatelé argumentují, že se rozhodli svoji nezletilou dceru nenechat očkovat z důvodu svědomí a myšlení, svého etického, racionálního i filozofického přesvědčení, jakož i z přesvědčení o nejlepším zájmu dítěte při ochraně jeho zdraví. Vycházejí z postoje, že pro dítě je nejlepší přirozená imunita, kterou by očkování mohlo narušit. Tento přístup je posílen jejich znalostmi a zkušenostmi, získanými zejména dlouholetou prací stěžovatelky 1) s autistickými dětmi, u kterých se tato porucha podle přesvědčení stěžovatelů rozvinula právě v souvislosti s očkováním. Stěžovatelé považují očkování za rizikové a jeho odmítnutím chtějí ochránit zdraví své dcery. Povinné očkování je v rozporu s vnitřní složkou jejich svědomí jako vnitřního normativního systému, resp. s jejich vnitřním přesvědčením sekulárního charakteru, které poživá stejně ochrany jako přesvědčení náboženské a nemůže být předmětem přezkumu ze strany správních orgánů.

7. Jsou přesvědčeni, že na jejich případ dopadají závěry nálezu ze dne 3. 2. 2011 sp. zn. III. ÚS 449/06, v němž Ústavní soud vymezil podmínky, za nichž nelze rodiče ve výjimečných případech sankcionovat za nepodrobení dítěte povinnému očkování. Všechna nálezem vymezená kritéria stěžovatelé splnili; v daném případě by měla být respektována autonomie osoby a s ohledem na absenci materiální stránky přestupku by neměli být sankcionováni. Odmítnutí povinného očkování dcery vnímají stěžovatelé i jako projev svého práva na péči o dítě, resp. práva dítěte na rodičovskou péči. Uložením sankce jsou přitom odrazováni od toho, aby o dítě pečovali v souladu se svým myšlením, svědomím a přesvědčením. Stěžovatelé zdůraznili, že nezletilá je zdravé dítě, které navštěvuje lékaře zpravidla jen za účelem preventivních prohlídek. Uložením pokuty pak bylo zasaženo též do jejich vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

8. Stěžovatelé jsou příznivci homeopatické léčby a nedůvěřují očkovacímu systému v České republice, který podle jejich přesvědčení výrazně podceňuje rizika očkování. Očkování může být nebezpečné a nikdo jim nemůže zaručit, že po něm jejich dítě neutrpí závažnou újmu. Tato rizika stěžovatelka 1) vnímá zejména i s ohledem na to, že po 13 let pracuje s dětmi s poruchami autistického spektra v České republice i zahraničí. Je spoluautorkou odborné knihy věnované této problematice (Strunecká, A., Urbánková, B., Cecavová, L., Šárková, A. Přemůžeme autismus? Blansko: Almi, 2009) a odborných článků (mj. Autismus a očkování, zveřejněn 5. 2. 2008, dostupný např. na www.rozalio.cz), a vystupovala k těmto otázkám na odborných konferencích i v rámci televizních a rozhlasových pořadů. Téma spojitosti povinného očkování s výskytem autismu měla možnost diskutovat s řadou zahraničních odborníků (např. R. Blaylock, neurochirurg, USA; P. Shattock, farmakolog, Velká Británie; Z. Sharma, pediatr, Velká Británie), jakož i s mnoha rodiči, s nimiž se setkala v rámci své praxe

a kteří jsou o takové souvislosti rovněž přesvědčeni. Někteří rodiče dokonce spojují provedení povinného očkování s následným ochrnutím dítěte.

9. Podle stěžovatelů je očkování v České republice nařizováno netransparentně, bez dostatečných podkladů a jejich zhodnocení, a pod vlivem osob spolupracujících s výrobcí vakcín, mj. jako členů Národní imunizační komise, která má určující vliv na konkrétní úpravu očkování podle vyhlášky č. 537/2006 Sb., ač by nařízení každého jednotlivého očkování mělo projít zákonodárným procesem. Stěžovatelé poukázali na právní úpravu západních demokratických zemí, v nichž je povinné očkování buď toliko dobrovolné, jako je tomu např. v Německu, Rakousku či Velké Británii, popř. je upraveno přímo zákonem, jak je tomu např. ve Francii (v rozsahu tří nemocí) či Itálii (v rozsahu čtyř nemocí). Ministerstvo ve správní žalobou napadeném rozhodnutí ze dne 7. 9. 2009 argumentovalo pouze obecným nebezpečím nákazy či epidemie, aniž by jakkoli konkretizovalo nebezpečí ve vztahu k nemocem, proti nimž mělo být prováděno očkování dcery stěžovatelů, např. odkazem na jejich zvýšený výskyt. Důvody pro nesankcionování stěžovatelů za odepření povinného očkování vzhledem k okolnostem jejich výjimečného případu byly o to výraznější, že česká společnost je jinak v současnosti v rozsáhlé míře proočkována. Stěžovatelé poukázali také na to, že stát nepřebírá odpovědnost za případné nežádoucí účinky (následky) povinného očkování a zejména nevytvořil žádný mechanismus odškodňování, který by mohli eventuálně využít.

10. Stěžovatelé v doplnění ústavní stížnosti ze dne 9. 4. 2015 opakovaně poukázali na důvody, pro něž spatřují v rozhodnutích obecných soudů zásah do základní svobody myšlení a svědomí podle čl. 15 odst. 1 Listiny. Zdůraznili, že postoj prezentovaný v ústavní stížnosti zaujímají konzistentně po celou dobu řízení, a to zejména s ohledem na každodenní práci stěžovatelky 1) s dětmi trpícími poruchami autistického spektra a na přesvědčení, že tyto poruchy mohou mít souvislost právě s očkováním. Opakovaně vyjádřili názor, že v daném případě byly naplněny podmínky pro výjimečné upuštění od sankce za nepodrobení se dítěte povinnému očkování.

11. V replice ze dne 15. 6. 2015 ke druhému vyjádření ministerstva ze dne 4. 5. 2015 stěžovatelé poukázali na studie o možné spojitosti očkování s výskytem alergií a autoimunitních onemocnění; odklad očkování na pozdější dobu může snížit riziko vzniku astmatu. Zpochybnili podmínky, za nichž byly provedeny studie, na které ve vyjádření odkázalo ministerstvo. Zdůraznili, že jejich obavy pramení z osobních zkušeností, nikoli jen ze závěrů odborných studií. Současně rozšířili svůj původní návrh a navrhli zrušení § 4 odst. 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb., v němž jsou vymezeny konkrétní nemoci, proti nimž je očkování prováděno, neboť přijetí tohoto ustanovení nebylo založeno na odpovídajících expertních analýzách.

IV.

Vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení

12. Nejvyšší správní soud ve vyjádření k ústavní stížnosti ze dne 19. 6. 2014 navrhl, aby byla ústavní stížnost ve vztahu ke stěžovatelce 3) odmítnuta jako podaná někým zjevně neoprávněným a ve zbytku odmítnuta jako zjevně neopodstatněná, popř. zamítnuta. Vyjádřil přesvědčení, že správní orgány i soudy řádně vyhodnotily, že se v daném případě nejedná o výjimečný případ, ohledně kterého by byly dány okolnosti pro zachování autonomie stěžovatelů a vyloučení jejich postihu, a správně posoudily rovněž otázku naplnění formální i materiální stránky přestupku. Nejvyšší správní soud plně respektuje přístup stěžovatelů k péči o dceru, jejich obecná názorová orientace je nicméně nemůže vyvázat z plnění povinností, které jsou uloženy zákonem, v daném případě z povinnosti podrobit své dítě povinnému očkování. Postup správních orgánů nelze hodnotit ani jako zásah do svobody náboženství nebo víry podle čl. 16 odst. 1 Listiny, ani jako zásah do práva na svobodu myšlení nebo svědomí (duševní autonomii) podle čl. 15 odst. 1 Listiny; těmto kategoriím nelze podřadit obecný nesouhlas stěžovatelů s povinností podrobit svoji dceru povinnému očkování či jejich přesvědčení (povědomí) o možných negativních následcích očkování.

13. Městský soud v Praze ve vyjádření k Ústavní stížnosti ze dne 26. 6. 2014 poukázal na odůvodnění svého ústavní stížností napadeného rozsudku ze dne 31. 10. 2012 a konstatoval, že nesouhlas stěžovatelů s právním názorem soudu sám o sobě nezakládá důvodnost tvrzení o zásahu do ústavně zaručených práv či svobod.

14. Ministerstvo zdravotnictví ve vyjádření k ústavní stížnosti ze dne 23. 6. 2014 navrhlo, aby byla ústavní stížnost zamítnuta. Uvedlo, že argumentace stěžovatelů se zaměřuje na problematiku očkování z medicínského pohledu a na obecnou bezpečnost vakcín. Zpochybňuje užitečnost povinného očkování a naopak zdůrazňuje jeho údajnou škodlivost pro lidské zdraví, popř. srovnává právní úpravu České republiky a ostatních států. Takto prezentovaná argumentace nevyjadřuje důvody pro odepření očkování, jak je měl na mysli Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 449/06. Jedná se o laické názory na prospěšnost a rizika očkování pro zdraví dítěte.

15. Ministerstvo současně zdůraznilo, že vlivem povinného očkování došlo k zásadnímu poklesu až vymizení závažných infekčních onemocnění. V zemích západní Evropy, kde je očkování nepovinné, naopak dochází k jejich zvýšenému výskytu. Rozsah povinného očkování vychází z hodnocení Národní imunizační komise jako poradního orgánu ministerstva a dále z doporučení Světové zdravotnické organizace. Ministerstvo je přesvědčeno, že postihem za odepření splnit povinnost podle zákona nemohlo být zasaženo do práva stěžovatelů na péči o dítě, ani do jejich vlastnického práva. Odpovědnosti za nežádoucí účinky očkování se pak lze dovolat na základě obecné úpravy náhrady škody či odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem. Tvrzení stěžovatelů o vlivu osob spolupracujících s výrobcí vakcín na úpravu povinného očkování ministerstvo odmítlo jako nemístné a účelové.

16. Ministerstvo ve vyjádření ze dne 4. 5. 2015 k doplnění ústavní stížnosti odmítlo názor stěžovatelů, že pro dítě je nejlepší přirozeně vyvinutá imunita, nenarušená očkováním. Zdůraznilo, že vrozená imunita je naopak nedostatečná a očkování napomáhá překlenout nezralost imunitního systému dítěte. Proto je očkování zahajováno v co nejranějším věku, v souladu s poznatky současné medicíny. Co do možné souvislosti povinného očkování se zvýšeným výskytem autismu ministerstvo vyložilo, že diskuse ohledně této otázky nabyla na významu na základě britské lékařské studie z roku 1998. Otázce je věnována zvláštní pozornost, a doposud žádná z validních studií tuto souvislost nepotvrdila. Ministerstvo zde poukázalo na výzkumy z let 2001, 2004 a 2010, na významnou australskou studii z roku 2014, která vycházela ze sledování více než 1,2 milionu dětí, a dále na americkou studii vycházející ze sledování v letech 2001 až 2012, publikovanou v dubnu 2015. Stejně tak recentní japonská studie z ledna 2015 potvrdila neopodstatněnost obav z autismu, resp. z výskytu poruch autistického spektra v důsledku očkování.

17. Ministerstvo konstatovalo, že faktor vyvolávající vznik autismu a poruch autistického spektra dosud není znám, stejně jako patogeneze onemocnění, přičemž se předpokládá multifaktoriální příčina s určitou rolí genetické predispozice. V řadě zemí je v současné době pozorován nárůst těchto poruch, aniž by však byl prokázán vliv očkování. Ministerstvo vyjádřilo obavu, že v případě uznání subjektivního přesvědčení stěžovatelů jako důvodu k odepření povinného očkování by bylo možno očekávat významný nárůst počtu rodičů odmítajících očkování, přičemž však zájmem České republiky je udržovat v souladu s doporučeními Světové zdravotnické organizace vysokou proočkovanost proti vybraným onemocněním na hladině kolem 90 %. Jen při dostatečné proočkovanosti lze udržet tzv. kolektivní imunitu, při níž patogen necirkuluje v rámci populace, a jsou tak chráněni i jedinci, kteří očkováni nejsou, přičemž cca 5 % populace není očkováno z důvodu trvalých kontraindikací, popř. se u těchto osob vzdor očkování nevytvořila dostatečná imunita.

18. Hlavní hygienik České republiky ve sdělení k výzvě soudu ze dne 16. 7. 2014 uvedl, že od roku 2012 byla vedena řízení o odpovědnosti za daný typ přestupku (toliko) Krajskou hygienickou stanicí Středočeského kraje ve 14 případech a tato řízení byla pravomocně skončena nejpozději v jarních měsících roku 2013; od té doby tato krajská hygienická stanice další řízení nezahájila. Krajská hygienická stanice Libereckého kraje zahájila v daném období jedno přestupkové řízení tohoto druhu, které bylo později zastaveno.

V.

Náležitosti ústavní stížnosti a další procesní postup soudu

19. Ústavní soud nejprve posoudil náležitosti ústavní stížnosti a konstatoval, že tato byla podána včas a stěžovatelé jsou, při splnění všech ostatních zákonných podmínek pro podání ústavní stížnosti, v souladu s § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), zastoupeni advokátem. Ústavní stížnost rovněž nebyla shledána nepřijatelnou ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

20. Ve vztahu ke stěžovatelům 1) a 2) jako účastníkům řízení před správními orgány i soudy byla ústavní stížnost vyhodnocena jako podaná osobami oprávněnými.

21. Stěžovatelka 3) jako dcera stěžovatelů 1) a 2) nebyla účastnicí řízení před správními orgány ani soudy, proti jejichž rozhodnutí ústavní stížnost směřuje, přesto její účast v řízení o ústavní stížnosti nepostrádá ústavněprávní rozměr a konvenuje smyslu a účelu § 28 odst. 1 a § 76 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. (Ne)oprávněnost odmítnutí součinnosti rodičů při jejím očkování bezprostředně souvisí se zásahem do její tělesné integrity (čl. 7 odst. 1 Listiny). Nelze přehlédnout, že uložení pokuty rodičům ve správním řízení představuje jediný prostředek, jak očkování vynutit. A nelze ani ztratit ze zřetele vzájemnou spojitost ústavních práv, neboť péči o dítě a jeho výchovu odpovídá právo dítěte vůči rodičům se shodným obsahem (čl. 32 odst. 4 Listiny). Ustanovení čl. 15

odst. 1 Listiny se nemusí vztahovat jen k nositeli základního práva, ale také k osobám jemu blízkým. Individuální řešení kolize mezi zájmem na ochraně zdraví vlastního dítěte a zájmem na ochraně veřejného zdraví (čl. 31 Listiny) je jádrem ústavní stížnosti. Relaci k osobě nezletilé stěžovatelky se z textu ústavní stížnosti vymyká jen tvrzení o zásahu do práva na ochranu vlastnictví (čl. 11 Listiny), toto tvrzení se však vzhledem k výši pokuty nejeví důvodným ani ve vztahu k oběma rodičům.

22. Předmětem posouzení Ústavního soudu byla ústavní stížnost proti výše označeným rozsudkům Nejvyššího správního soudu a Městského soudu v Praze a námitky v tomto směru uplatněné. Totéž neplatí o návrhu stěžovatelů na zrušení výše označených ustanovení zákonů, neboť tento návrh a námitky stěžovatelů k němu vznesené byly předmětem přezkumu v samostatném řízení, v němž bylo rozhodnuto nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015 sp. zn. Pl. ÚS 19/14. V tomto nálezu dospěl Ústavní soud k závěru o ústavní konformitě právní úpravy očkovací povinnosti. Dodatečně podaný návrh stěžovatelů na zrušení ustanovení § 4 odst. 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb. jako podzákoného předpisu, jenž konkretizuje právní úpravu očkovací povinnosti, byl proto shledán zjevně neopodstatněným, jak uvedeno ve výroku III. tohoto nálezu.

23. K posouzení věci si Ústavní soud vedle vyjádření účastníků a vedlejšího účastníka řízení vyžádal předložení spisu Nejvyššího správního soudu zn. 4 As 2/2013 a spisu Městského soudu v Praze zn. 4 A 43/2012. Mimoto vycházel též ze spisu Ústavního soudu zn. Pl. ÚS 19/14.

24. Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti bez nařízení ústního jednání, neboť v intencích § 44 věty první zákona o Ústavním soudu shledal, že by od jednání nebylo možné očekávat další objasnění věci.

25. Ústavní stížnost je důvodná.

VI.

Ústavněprávní rozměr sekulární výhrady svědomí

26. Podle čl. 15 odst. 1 věty první Listiny "Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena." Podle čl. 9 odst. 1 věty první Úmluvy "Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání (...)." V obdobném znění je tato svoboda zakotvena rovněž v čl. 18 odst. 1 větě první Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.) a pro účely aplikace práva EU též v čl. 10 odst. 1 větě první Listiny základních práv Evropské unie. Svoboda myšlení a svědomí se již dříve stala obsahem čl. 18 Všeobecné deklarace lidských práv.

27. Ač je nyní předmětem přezkumu sekulární, tedy světská výhrada svědomí, Ústavní soud přejímá obecně aplikovatelné závěry ze svého nálezu ze dne 3. 2. 2011 sp. zn. III. ÚS 449/06 (N 10/60 SbNU 97), který se zabýval náboženskou výhradou svědomí jako projevem vycházejícím ze svobody vyznání nebo víry. V tomto nálezu Ústavní soud posuzoval oprávněnost výhrady svědomí projevované stěžovatelem jako rodičem, jenž odmítl očkování své nezletilé dcery. Stěžovatel sice označoval za primární pro svůj odmítavý postoj k očkování dítěte důvody zdravotní (očkování mělo být pro dítě škodlivé), z věcného kontextu případu však vyplynulo, že důvodem jeho odmítnutí byla též víra, která mu zapovídala nechat vykonat na dítěti invazivní zdravotnický úkon. Posouzení Ústavního soudu vyústilo v závěr, že základní právo stěžovatele svobodně projevovat své náboženství nebo víru (čl. 16 odst. 1 Listiny) může být ohroženo a že omezení výkonu tohoto práva zákonnou povinností podrobit se očkování (srov. čl. 16 odst. 4 Listiny) nemusí být v případě stěžovatele nezbytné. K tomuto závěru přistoupil Ústavní soud přesto, že již dříve v nálezu ze dne 20. 8. 2004 sp. zn. III. ÚS 459/03 (N 117/34 SbNU 223) dovedl, že autonomie rodičů při rozhodování o zdravotnických zákrocích vůči jejich dětem není absolutní a může být omezena i přes nesouhlas rodičů se zdravotnickým zákrokem, motivovaný náboženskými důvody. V nálezu sp. zn. III. ÚS 449/06 však Ústavní soud nevyločil existenci okolností, jež zásadním způsobem volají po zachování autonomie rozhodování stěžovatele i při respektu k opačně působícímu veřejnému zájmu na ochraně veřejného zdraví; znamenalo to, že by odmítnutí povinnosti stěžovatelem nebylo vynucováno ani sankcionováno veřejnou mocí.

28. Za účelem posouzení oprávněnosti konkrétní výhrady vůči povinnému očkování Ústavní soud v kasačním nálezu sp. zn. III. ÚS 449/06 uvedl, že "Orgán veřejné moci, a v řízení o žalobě správní soud, vezme při svém rozhodování v úvahu všechny relevantní okolnosti případu, zejména naléhavost danou osobou tvrzenými důvody, jejich ústavní relevanci, jakož i nebezpečí pro společnost, které může jednání dané osoby vyvolat. Významným aspektem bude také konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby. V situaci, kdy určitá osoba s příslušným orgánem veřejné moci od počátku nijak nekomunikuje, a teprve v pozdější fázi řízení svůj postoj k očkování ospravedlní, nebude zpravidla předpoklad konzistentnosti postoje této osoby a naléhavosti ústavního

zájmu na ochraně její autonomie dán. Jedná-li se o osobu nezletilou, reprezentovanou zákonným zástupcem, měl by být zohledněn též zájem této nezletilé osoby, je-li to s ohledem na její věk a okolnosti případu možné."

29. Ústavní soud v citovaném nálezu též shledal, že správní orgány musí v případech tohoto druhu vzít v potaz výjimečné, stěžovatelem tvrzené důvody, pro něž se odmítl podrobit očkování. V případě, že tu jsou takové okolnosti, které zásadním způsobem volají po zachování autonomie dané osoby, zajisté při současném zachování opačně působícího veřejného zájmu, svědčící též pro výjimečné nesankcionování povinnosti podrobit se očkování, nesmí orgán veřejné moci povinnost podrobit se očkování sankcionovat či jinak vynucovat. Český ústavní pořádek nezná základní právo nebýt očkovan. Z hodnoty autonomie jednotlivce a jeho primátu vůči státu, která se promítá též v ustanovení čl. 16 odst. 1 Listiny o svobodě projevu náboženství a víry, nicméně plyne právo stěžovatele na to, aby správní orgán i při rozhodování o pokutě přihlédl ke všem aspektům jeho případu a výjimečně jeho jednání nesankcionoval z důvodu ochrany základních práv chráněných ústavním pořádkem. Prostor pro zohlednění ústavněprávní relevance dává i ustanovení § 2 odst. 1 zákona o přestupcích, a to vymezením materiálního znaku přestupku (přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek označeno v tomto nebo jiném zákoně).

30. Ústavní soud tamtéž poukázal na stanovisko amici curiae, kterým byl Výbor pro lidská práva a biomedicínu Rady vlády České republiky pro lidská práva. Z obsahu tohoto stanoviska, jež je podrobně rekapitulováno v narativních pasážích citovaného nálezu, se podává, že s ohledem na vysokou míru proočkovanosti populace nemůže výjimečné nevynucení očkování, beroucí zřetel na mimořádné okolnosti konkrétního případu, ohrozit ústavně chráněné zájmy na ochraně veřejného zdraví, předpokládané v čl. 16 odst. 4 Listiny.

31. V nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2003 sp. zn. Pl. ÚS 42/02 (N 42/29 SbNU 389; 106/2003 Sb.), na nějž navázal náleze ze dne 11. 3. 2003 sp. zn. I. ÚS 671/01 (N 36/29 SbNU 309), se Ústavní soud při přezkumu podmínek odepření výkonu vojenské služby věnoval obsahu svobody svědomí. Zdůraznil, že svoboda svědomí má pro demokratický právní stát, respektující liberální myšlenku přednosti lidské bytosti před státem (čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR), konstitutivní význam.

32. Náleze sp. zn. Pl. ÚS 42/02 popisuje projev vůle, jenž je výrazem svobody svědomí, jako rozhodnutí jednotlivce učiněné v konkrétní situaci "tady a teď" a pociťované v rovině hluboce prožité povinnosti. Nejde o postoj jednotlivce k abstraktnímu problému, platný jednou provždy a ve všech situacích. V rozhodnutí diktovaném svědomím splývá pro jednotlivce závazná mravní norma s jím vyhodnocenou situací, s určitým skutkovým stavem; rozhodnutí diktované svědomím spočívá na existenci svědomí samotného, nikoli na specifických náboženských nebo ideologických představách. Znakem svědomí je kromě souvztažnosti k normě i situací též osobní prožitek bezpodmínečné povinnosti. Svobodu svědomí nelze zaměňovat se svobodou víry ani svobodou náboženskou.

33. V nálezu ze dne 2. 6. 1999 sp. zn. Pl. ÚS 18/98 (N 82/14 SbNU 181; 154/1999 Sb.) se Ústavní soud, opět v návaznosti na přezkum oprávněnosti odepření výkonu vojenské služby, věnoval v obecné rovině ochraně vnějších projevů svobody myšlení a svědomí (tedy rámce *fori externi*), přičemž vyslovil, že "Svědomí, myšlení, náboženské vyznání, víra včetně zákazu donucování k výkonu vojenské služby, pokud je v rozporu s těmito kategoriemi, jsou svou vnitřní povahou nedotknutelné, a proto ani nepodléhají (nemohou podléhat) žádným zákonným omezením. Současně však je třeba vidět, že většina těchto práv nabývá reálné hodnoty jen tehdy, jestliže je možné tato práva i veřejně, tj. navenek identifikovatelným způsobem projevit." Je tu třeba dodat, že zatímco je svou vnitřní povahou svoboda svědomí absolutní a nedotknutelná, pak její vnější projevy v podobě výhrady svědomí mohou být zákonem omezeny.

34. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ze dne 25. 2. 1982 č. 7511/76, 7743/76, ve věci Campbell a Cosans proti Spojenému království, v níž se jednalo o možnosti použití tělesných trestů jako disciplinárních opatření na státních školách ve Skotsku, konstatoval, že výraz "přesvědčení" (který je i v tomto nálezu používán jako synonymum k pojmu svědomí; pozn. ÚS) není synonymem slov "mínění" či "myšlenka", použitých v kontextu čl. 10 Úmluvy o svobodě projevu. Blíží se termínu víra či vyznání podle čl. 9 Úmluvy o svobodě myšlení, svědomí a náboženského vyznání, a obsahově vykazuje určitou úroveň naléhavosti, závažnosti, soudržnosti (konzistentnosti, celistvosti) a důležitosti (certain level of cogency, seriousness, cohesion and importance, viz bod 36 rozsudku). Přesvědčení projevené navenek lze tedy ztotožnit s výhradou (i sekulárního) svědomí, podobně jako náleze Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 449/06 hovoří o vnějším projevu, tvrzení, resp. postoji při uplatňování svobody náboženství nebo víry.

35. V popsáných souvislostech je záhodno poukázat na další příklady sekulárního svědomí, o nichž se co do vnějšího projevu (výhrady svědomí, resp. přesvědčení) jednalo v rámci aplikace čl. 9 Úmluvy o svobodě

myšlení, svědomí a náboženského vyznání. Evropským soudem a dříve Evropskou komisí pro lidská práva byly za potenciální přesvědčení tohoto typu uznány kupř. pacifismus (rozhodnutí ze dne 12. 10. 1978 č. 7050/75, věc *Arrowsmith* proti Spojenému království) nebo ateismus (rozhodnutí ze dne 3. 12. 1986 č. 10491/83, věc *Angelini* proti Švédsku). Případ *Arrowsmith* vedl ke konstrukci testu, podle něhož je podstatné, zda byla projevená sekulární výhrada autentickým výrazem určitého přesvědčení, nebo zda byla tímto přesvědčením (jen) inspirována či ovlivněna. Obsahu testu ani relevantní judikatuře samotné však dosud nelze přiznat ucelené, případně i doktrinální směřování; blíže k tomu Madleňáková, L. *Výhrada svědomí jako součást svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání*. Praha: Linde, 2010, s. 49-56. V českém právním prostředí je pak výhrada sekulárního svědomí, s výjimkou již zmíněné a uzákoněné - též světské - výhrady vůči vojenské službě, předmětem sporadicky využívaných zákonných ustanovení [§ 50 odst. 2 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), podle něhož může za blíž stanovených podmínek zdravotnický pracovník odmítnout poskytnutí zdravotních služeb pacientovi z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání], nikoli do obecnějšího kontextu zasazené judikatury.

36. Vlastním obsahem svědomí, resp. přesvědčení určitého člověka, se dost dobře "zvenčí" nelze zabývat - kromě obecného konstatování, že jde o mravní hodnoty, o zásady chování, o imperativy, jež v sobě dotyčná osoba nosí (vnitřní stránka svobody svědomí, resp. myšlení). Hodnotitelnou podobu nabývá svoboda svědomí až v interakci s okolím, především při komunikaci s jinými lidmi (vnější stránka svobody svědomí). Ústavní garance svobody svědomí získává reálnou hodnotu teprve tehdy, je-li možné ji projevit veřejně, navenek identifikovatelným způsobem; bez možnosti takového projevu by pozbyla významné části svého smyslu (k tomu srov. b. 33).

37. Svoboda svědomí může být vyjádřena navenek v podobě názoru, postoje, přístupu ke konfliktu, a to právě v podobě výhrady svědomí. Tato výhrada je konkrétním projevem vůle, kterým jeho nositel (adresát ústavně chráněné svobody svědomí) oponuje stanovisku určité autority včetně veřejné moci. Půjde obvykle o stanovisko požívající obecný respekt či alespoň formální závaznost. Věcný obsah projevené výhrady svědomí přitom nemusí splňovat požadavek absolutní (objektivní, nevyvratitelné) pravdivosti, ani nemusí zavazovat nositele svobody svědomí do budoucna. Je však hoden relevantního a kvalifikovaného zvážení tím spíše, že jde o důvod okamžitého a naléhavého rozhodnutí jednotlivce v konkrétní situaci.

38. Zvláštní význam má v popsáných souvislostech výhrada svědomí projevená vůči zákonem stanovené povinnosti, individuálnímu právnímu aktu nebo jinému postupu orgánu veřejné moci. Zákonodárce považoval za nezbytné garantovat na ústavní úrovni v ustanovení čl. 15 odst. 3 Listiny oprávněnost výhrady svědomí (jakož i náboženského vyznání či víry) vůči povinnosti vykonávat vojenskou službu. Nejde však o jedinou právem aprobovanou situaci, v níž může být výhrada svědomí projevená *in concreto* akceptována, jakkoli jde o výjimku z obvyklého způsobu jednání či obecně respektovaného pravidla. Výhradu svědomí může projevit například zdravotnický pracovník již zmíněným odmítnutím zdravotní služby (b. 35 *in fine*).

39. Podle čl. 2 odst. 1 Ústavy je stát založen na demokratických hodnotách a nesmí se vázat ani na výlučnou ideologii, ani na náboženské vyznání. Skutečnost, že sekularizovaný (laický) stát takto deklaruje svou neutralitu ve vztahu k různým náboženstvím, neznamená, že by náboženské tradice a jejich aktuální podoba stály v důsledku laicizace státu vně demokratického ústavněprávního myšlení. Jak akcentuje náleží Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2002 sp. zn. Pl. ÚS 6/02 (N 146/28 SbNU 295; 4/2003 Sb.), jednotlivá náboženství nejsou institucionálně zakotvena paralelně vedle demokratické veřejné moci, ale plní své funkce uvnitř ústavně vymezeného a garantovaného systému hodnot.

40. V souladu s výše předestřeny argumenty nelze z ústavněprávního přezkumu vyloučit sekulární výhradu svědomí, jestliže byla podrobena tomuto přezkumu - se závěrem o možné přípustnosti výjimky z povinného očkování - náboženská výhrada svědomí (výhrada založená na právu svobodně projevat své náboženství nebo víru podle čl. 16 odst. 1 Listiny). Na rozdíl od výhrady opřené o náboženství nebo víru může mít sekulární výhrada svědomí nejrůznější obsah, vždy determinovaný konkrétním přesvědčením, které nositele základního práva k této výhradě motivuje. To však neznamená, že by důvody sekulární výhrady neměly být přezkoumávány a že by nemohly vést k obdobné výjimce, jaká byla Ústavním soudem potenciálně otevřena pro výhradu založenou na projevu náboženství nebo víry.

VII.

Test oprávněnosti sekulární výhrady svědomí

41. Soubor kritérií posouzení oprávněnosti světské výhrady svědomí vychází z obsahu požadavků, jež výslovně vznesl Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 449/06. Požadavky byly formulovány ve věci posouzení výhrady s (též) náboženským obsahem; jejich artikulace však vykazuje míru obecnosti umožňující širší dosah. Patrná je tu navíc obsahová shoda s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (srov. případ Campbell a Cosans, b. 34). Nelze opomenout ani metodologická, v podstatných znacích obdobná východiska, která test sdílí s koncepcí v literatuře již vyslovenou a postavenou na znění nálezu sp. zn. III. ÚS 449/06 (Madleňáková, L. Nad jedním nenápadným nálezem Ústavního soudu, aneb jak vypadá judikatorní výhrada svědomí. Medicínske právo, prosinec 2012, dostupné na <http://www.pravo-medicina.sk/aktuality/498/>).

42. Z existence výše citovaného nálezu a jeho posouzení problematiky v ústavněprávní rovině (b. 28) vyplývají následující postuláty na oprávněnost světské výhrady svědomí, jež musí být naplněny kumulativně. Jsou jimi (1) ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě svědomí, (2) naléhavost důvodů, jež k podpoře své výhrady nositel základní svobody uvádí, (3) konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby a (4) společenské dopady, jež může v konkrétním případě akceptovaná sekulární výhrada svědomí mít.

43. Ústavní soud požaduje, aby v případě splnění všech nastolených požadavků nebylo trváno na povinném očkování dané osoby, tedy aby očkovací povinnost nebyla vůči ní sankcionována, případně jinak vynucována. Explicitně to plyne z příslušných pasáží jeho nálezu sp. zn. III. ÚS 449/06 (část IV. ab initio, část IV./d tamtéž, zde b. 29), kde se s kogentním akcentem uvádí, že orgán veřejné moci rozhodující o očkovací povinnosti "musí (...) vzít v potaz výjimečné stěžovatelem tvrzené důvody toho, proč se odmítl podrobit očkování", a v případě existence okolností, zásadně hovořících pro zachování autonomie dané osoby, orgán veřejné moci pak i při vnímání konkrétně působícího veřejného zájmu "nesmí (...) povinnost podrobit se očkování sankcionovat či jinak vynucovat".

44. Ústavní relevance tvrzení, která jsou obsahem světské výhrady svědomí projevené vůči povinnému očkování, je v posuzované věci naplněna již samotnou kolizí ochrany veřejného zdraví a zdraví osoby, v jejíž prospěch je výhrada svědomí uplatněna (srov. čl. 31 Listiny). Pominout nelze ani tvrzení rodičů o zásahu do jejich práva na rodičovskou péči, garantovaného v čl. 32 odst. 4 Listiny, byť omezeného zákonem. Imanentním aspektem případu zůstává čl. 15 odst. 1 o svobodě svědomí, resp. přesvědčení nositelů základního práva. Opomenout nelze rovněž často opakovaný argument o očkování jako zásahu do tělesné integrity ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny, i když je zde "ve hře" nejen nedotknutelnost osoby, ale i (či snad ještě více) aspekt vpravené vakcíny s dlouhodobými účinky do těla s dopadem na zdraví osoby ve smyslu čl. 31 Listiny. Ve všech případech se navíc jedná o základní práva způsobila ke vzájemnému poměrování (optimalizaci).

45. Naléhavost důvodů namítaných v rámci výhrady svědomí proti povinné vakcinaci zůstává beze vší pochybnosti v rovině subjektivní. Jde o ono příslovečné "tady a teď", jež brání bezvýjimečnému podrobení se příkazu zákona. Varietu obsahů námitek je zde nesnadno vymezit; nepochybně mezi ně potenciálně patří i přesvědčení, že může dojít k nevratnému poškození zdraví osoby blízké. Jedná-li se o nezletilého reprezentovaného zákonným zástupcem, musí být zohledněny konkrétní aspekty jeho zájmu na neprovedení vakcinace.

46. Přesvědčivost a konzistentnost tvrzení podporujících výhradu sekulárního svědomí je zapotřebí posuzovat ad personam a nelze je podrobit postulátu objektivní pravdivosti; obsah těchto tvrzení nesmí postrádat hodnotový náboj a přikře protičit společenskému prostředí, obstat však musí především před jejich nositelem a jeho nejbližšími. Ústavní soud již dříve (b. 28) požadoval, aby autor výhrady komunikoval s příslušným orgánem veřejné moci, tj. aby neospravedlňoval své přesvědčení teprve v pozdější fázi řízení. To platí i nadále, přičemž samozřejmostí musí být jednoznačnost a patřičná (přiměřená) srozumitelnost projevu svědomí dané osoby.

47. Konečně pak společenské dopady výhrady světského svědomí, má-li být akceptována, nesmí, při veškerém respektu k autonomii projevu vůle, extrémně vybočovat ze sféry legitimních cílů, jimiž se relevantní oblast práva vyznačuje. Konkrétně to zde mj. znamená, že musí zůstat zohledněna žádoucí míra proočkovánosti obyvatelstva proti přenosným nemocem. S poskytnutou výjimkou nesmí být spojovány závěry, jež by jí umožnily změnit se v pravidlo.

VIII.

Závěry

48. Nynější nálezn Ústavního soudu argumentačně navazuje na teze vyslovené již tímto soudem ve vztahu k ochraně projevu lidského svědomí založeného na náboženství a víře. Transponuje tyto teze do sféry vymezené světskou výhradou svědomí vůči očkovací povinnosti a obojí srovnává.

49. Stran relace obou druhů výhrad svědomí (přesvědčení), religi6zní i světské, Ústavní soud uzavírá, že v podmínkách sekulárního státu (čl. 2 odst. 1 Listiny) není důvodu činit mezi nimi zásadní rozdíl. Opačný závěr, vedoucí fakticky k zápovědi účinné soudní ochrany nositeli příslušného základního práva, by devalvoval obsah svobody svědomí jako takové a zároveň i dalších hodnot s ní (podle konkrétní situace) úzce spojených.

50. Zajisté, že se svoboda svědomí, víry a vyznání zcela autonomně uplatňuje jen v soukromé, možno říci i intimní oblasti. Pro případ projevu navenek, ve veřejném prostoru, ji nelze zbavit explicitně upravených (srov. čl. 16 odst. 4 Listiny) i implicitně přítomných omezení. Tak i odmítnutí povinného očkování z důvodu náboženství a víry, jež podle konkrétních okolností nelze zcela vyloučit, musí zůstat restriktivně vnímanou výjimkou, k níž již dříve Ústavní soud ze silných důvodů otevřel prostor, nikoli snad dispensem přiznaným bez dalšího určitému náboženství či skupině osob vyznávajících určitou víru.

51. Vše vyřčené v neztenčené míře platí i tehdy, má-li se určitá osoba podrobit povinnému očkování a vznesle-li (nebo je-li za ni vznesena) světskou výhradou svědomí. Je nutné zdůraznit, že výjimka ze zákonné povinnosti tu přichází v úvahu jen v mimořádných případech, úzce svázaných s osobou, na kterou se očkovací povinnost vztahuje, nebo s osobami jí blízkými (vysoce nežádoucí odezva předchozí vakcinace u této osoby, u jejího dítěte apod.). Opak by popíral skutečnost, že institut povinné vakcinace slouží k ochraně veřejného zdraví, jejíž zákonnou preferenci pro daný účel aproboval Ústavní soud v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 19/14 a sp. zn. Pl. ÚS 16/14. Neznamená to však, že by při splnění vysoce nastavených kritérií nemohla být výhrada světského svědomí uplatněna poprávu.

52. Ačkoli Ústavní soud v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/14 upozornil orgány zákonodárné moci (a v důsledku úpravy materie též podzákonou normou i orgány moci výkonné) na neexistenci právní úpravy, jež by stanovila odpovědnost státu za případnou újmu na zdraví vzniklou povinným očkováním, dosud k nápravě nedošlo. Jde přitom o úkol, jehož se ve světle lidskoprávních dokumentů a standardů nelze zříci. O tom svědčí například výrok (2.) rozhodnutí Ústavního soudu Slovenské republiky ze dne 12. 2. 2004 sp. zn. U-I-127/01, jenž výslovně konstatuje, že v tamním zákoně o infekčních nemocech protiústavně absentuje jak úprava práv osob, jež jsou z oprávněných důvodů zproštěny povinného očkování, tak i regulace odpovědnosti státu za škodu utrpěnou jako následek tohoto očkování.

53. Bohužel, i judikatorní praxe obecných soudů kolísá při posuzování otázky odpovědnosti za následky povinného očkování z hlediska aspektů veřejnoprávního a soukromoprávního. Za pozornost stojí rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015 sp. zn. 25 Cdo 3953/2014, jenž - i při existenci zákonné úpravy ukládající povinnosti poskytovatelům zdravotních služeb při realizaci povinného očkování - dovodil, že zde poskytovatel (zdravotnické zařízení) nevykonává veřejnou moc a jeho odpovědnost za újmu na zdraví způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze aplikované vakcinační látky (§ 421a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů), není vyloučena zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

54. Tento nálezn vytyčil podmínky, jež je nezbytné učinit předmětem posouzení relevance a eventuality oprávněnosti předmětné sekulární výhrady svědomí vůči očkovací povinnosti. Prizmatem jednotlivých kroků popsaného testu dosud obecné soudy tvrzení stěžovatelů jako žalobců ve správním přezkumu neposuzovaly a neinterpretovaly proto ustanovení čl. 15 odst. 1 Listiny v celé jeho šíři. Dosavadní hodnocení věci obecnými soudy tak trpí neúplností z hlediska všech aspektů posuzované problematiky - co do vzetí v úvahu všech tvrzení stěžovatelů i jejich posouzení, zejména z pohledu zde vyložené judikatury Ústavního soudu. Ze zamítavých rozsudků obou obecných instancí tedy vyplývá porušení čl. 15 odst. 1 Listiny, jak ve výroku I. tohoto nálezu konstatováno. Jestliže obecné soudy dostatečně nezhodnotily dopady tvrzení stěžovatelů ve světle posledně citovaného článku Listiny a ústavních garancí z něho plynoucích, znamená to současně, že argumentace soudů v odůvodnění jejich rozsudků nevyčerpala celý předmět řízení, nebyla přesvědčivá a nebyla ani v plném rozsahu přezkoumatelná. Z toho rezultuje porušení práva stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny (též ve výroku I. konstatované), neboť řádné a transparentní odůvodnění rozhodnutí soudu je významným atributem zmíněného základního práva a současně způsobem, jímž se realizuje veřejná kontrola soudního rozhodování.

55. Proto Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl ústavní stížnosti, vyslovil porušení příslušných ustanovení Listiny a rozsudky obou obecných soudů jako orgánů veřejné moci zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 22. prosince 2015

Ludvík David, v. r.
předseda senátu